14. BÖLÜM: DİN EĞİTİMİ VE ALAN BİLGİSİ

I. DİN KÜLTÜRÜ ve AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

A. DİN ÖĞRETİMİNİN TEMELLERİ: İslam dininde ilk vahiyle birlikte din eğitimi başlamıştır. Vahyin yazılması, ezberlenmesi ve bilmeyenlere öğretilmesi eğitim faaliyetinin de başlaması demektir. İslam tarihi boyunca din öğretimi çeşitli şekillerde devam etmiştir. Mekke döneminde eğitim faaliyetleri **Erkam'ın Evi** (Dârü'l-Erkam) bir merkez olmuştur. Medine'ye muallim olarak gönderilen **Mus'ab b. Umeyr** böyle bir ortamda yetişmiştir. Medine'ye hicretten sonra eğitimin yapıldığı başlıca merkez Peygamber Mescidi (Mescid-i Nebevî) olmuştur. Medine'ye hicretten sonra inşa edilen **Suffa**, eğitim-öğretim yapılan bir başka önemli mekândır. İslâm öncesi dönemde yazı öğretilen yerler olarak az sayıda da olsa **Küttâb** vardı. Çocukların eğitimi için mescitlerin yanında, mütevazı biçimde inşa edilen küttaplar, daha sonraki dönemlerde **mektep, sıbyan mektebi, taş mektep** veya **mahalle mektebi** gibi adlarla varlıklarını sürdürmüşlerdir. Yazının geliştirilmesi ve Arapça gramerinin belirlenmesi, ancak Emeviler döneminde **Ebu'l-Esved ed-Düelî** ve daha sonraları dilbilimci **Sîbeveyh** tarafından gerçekleştirilmiştir. Abbasîler devrinde Bağdat'ta kurulan Beytü'l-Hikme'de ise toplanan bu eserlerin tercümesi yapılmıştır. Emeviler döneminden itibaren Şam, Bağdat ve Kahire gibi merkezlerde hastane ve rasathaneler kurulmuştur. Tıp, Astronomi, Matematik, Kimya ve Felsefe alanlarında yetişen bilginler bu alanların gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır. **Harezmî, Cabir b. Hayyan, Bîrûnî, İbn-i Sina, Kindî, Abdülhamid b. Türk** ve **Farabî** bu bilginlerden birkaçıdır. Küttab, yani ilk mektepler, Mescitler ilk kurumları olmuştur. Daha sonra Medreseler devreye girmiştir. 1067 yılında Bağdat'ta, Büyük Selçuklu veziri **Nizamü'l-Mülk** tarafından kurulan Nizamiye Medresesi'dir. Nizamü'l-Mülk, Bağdat dışındaki birçok şehirde de yine aynı adı taşıyan medreseler kurmuştur. XI. asırdan sonra İslâm âleminde medreselerin çok hızlı bir şekilde yayıldığı görülür. Selçuklu hükümdarları Anadolu'da, başta Konya ve Kayseri olmak üzere birçok şehirde medreseler inşâ etmişlerdir. Sıbyan Mektepleri, Rüşdiye, İdadi ve Sultani adı verilen ilk ve ortaöğretim okullarında din dersi yer almıştır. Bu dönemde mekteplerdeki din dersine "Malumat-ı Diniye" (Dini Bilgiler) veya "Malumat-ı Diniye Maa Kur'an-ı Kerim" (Dini Bilgiler ve Kur'an) adı veriliyordu. Mekâsıd ya da naklî ilimler, öğretimi asıl hedef olan ve kaynağı vahye dayalı Tefsir, Hadis, Fıkıh gibi ilimlerdir. Âlet ya da aklî ilimler ise mekâsıd ilimlerinin öğrenilebilmesi ve anlaşılabilmesi için gerekli olan Arapça, Mantık gibi ilimlerdir. Matematik ve Fen ilimleri de bu gruba girmektedir. Sıbyan mekteplerindeki ilköğretimden sonra başlayan medrese eğitimi orta ve yüksek dereceleri kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler:

- Erkam'ın Evi (Dârü'l-Erkam)
- Mus'ab b. Umeyr
- Mescid-i Nebevî
- Suffa
- Küttâb
- Mektep
- Sıbyan mektebi
- Taş mektep
- Mahalle mektebi
- Ebu'l-Esved ed-Düelî
- Sîbeveyh
- Beytü'l-Hikme
- Harezmî
- Cabir b. Hayan
- Bîrûnî
- İbn-i Sina
- Kindî
- Abdülhamid b. Türk
- Farabî
- Nizamü'l-Mülk
- Rüşdiye
- İdadi
- Sultani
- Malumat-ı Diniye
- Mekâsıd

1. Osmanlı Medreseleri: İlk Osmanlı medresesi İznik'te kurulmuştur. **Fatih** dönemine (1451-1481) kadar kurulan ilk dönem Osmanlı medreseleri, Anadolu'da kurulan medreselerin Fatih döneminden itibaren, Osmanlılarda medrese tesis faaliyeti yeni bir hız kazanmıştır. Sahn-ı Semân dönemin en büyük medreseleridir. Yüksek tahsil için kurulan sekiz medrese (Mûsıla-i Sahn veya Tetimme) kurulmuştur. Osmanlılarda medrese kurma faaliyeti **Kânûnî** devrinde (1520-1566) Süleymaniye Medreseleri'dir. Osmanlılarda medreselerin ve dersleri okutan müderrislerin, merkezde bağlı oldukları kurum, Şeyhülislâmlık (Meşîhat) kurumudur. Medreseden mezun olan talebeler "Matlab" adı verilen deftere isimlerini kaydettirdi. Atanma için sıra beklerlerdi. Mülâzemet adı verilen bu usûle göre, bekledikleri süre boyunca görevleri ile ilgili staj yaparlardı. Medresede ders okutmakla görevli olan hocaya Müderris denir. Muid, müderrisin okuttuğu dersi tekrarlayan görevlidir. Dânişmend veya Suhte, medrese talebeleri arasında belirli öğrenim basamaklarını geçmiş, yetişmiş talebedir. Medresede öğrenim gören öğrencilere talebe-i ulûm denilmektedir. Dersiâm, halka da açık olan dersleri veren görevlilere verilen isimdir. Osmanlı medrese sistemi XVI. asırdan itibaren bozulmaya başlamıştır. İlk sebep, eğitim ve ilim anlayışı ile ilgilidir. İkinci sebep ise daha çok medreselerin teşkilatı ve eğitimin idaresi ile ilgili sorunları içermektedir. Medreselerin idaresinde, aynı zamanda dini temsil makamı olan Şeyhülislamlık söz sahibi iken, yeni mektepler Maarif Nezareti'ne bağlanmıştır. Medreselerin yeniden düzenlenmeleri (ıslahı) 1908 yılından sonra II. Meşrutiyet döneminde gerçekleştirilmiştir. II. Meşrûtiyet döneminde medreselerin ıslahı konusunda dört çalışma yapılmıştır. Bunlardan ilki 27 Şubat 1910 tarihinde hazırlanan Medâris-i İlmiye Nizamnamesidir. Bu düzenleme ile medreselerin 12 yıllık öğretim süresini kapsaması planlanmıştır. Ancak medreselerle ilgili asıl kapsamlı düzenleme, 30 Eylül 1914 tarihinde hazırlanan Islâh-ı Medâris Nizamnamesi ile gerçekleştirilmiş, 1917 yılındaki

düzenlemelerle mevcut yapı korunarak, küçük bazı değişiklikler yapılmıştır. 1914 yılındaki düzenleme ile İstanbul'daki medreselerden bir kısmı Dârü'l-Hilafeti'l-Aliyye Medresesi adıyla tek çatı altında birleştirilmiştir. 1915 yılında Medresetü'l-Mütehassısîn adıyla, uzmanlık eğitiminin yapılmıştır. II. Meşrutiyet Döneminde 1912 yılında Medresetü'l-Vâizîn, 1913 yılında da Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ adları ile ayrı medreseler de açılmıştır. Dârü'l-Hilâfeti'l-Aliyye Medresesi adını alan genel medresenin öğretim programı, mesleki eğitim ile birlikte genel kültür derslerini de içerirken, bu medreselerde vaiz, imam-hatip ve müezzin gibi doğrudan din hizmetleri ile ilgili personelin yetiştirilmesi ya da kalifiye edilmesi amacı ile meslek derslerine daha fazla yer verilmiştir. Medresetü'l-Vâizîn ile Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ 1919 yılında Medresetü'l-İrşad adı ile birleştirilmiştir. Medreseler, 1924 yılında hazırlanan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra kapatılmıştır. **II. Mahmut** tarafından 1824 yılında ilan edilen fermanda, ilköğretim çağındaki çocukların mektebe devam etmeyerek çalıştırılmalarının, elde edecekleri bilgilerden mahrum kalmalarına neden olacağından ve cahilliğin zararlarından bahsedilerek, mektebe devam etmelerinin sağlanması, **II. Abdülhamit** döneminden itibaren, mekteplere öğretmen yetiştirmek üzere kurulan Darülmuallimat (Kız Öğretmen Okulu) ve Darülmuallimin (Erkek Öğretmen Okulu) programında da din derslerine yer verilmiştir. Din görevlisi ve din dersleri öğretmenleri olarak görevlendirilmeleri planlanan Ulûm-ı Âliye-i Dînîye Şubesi'nin öğretim süresi 4 yıl olarak belirlenmiştir. 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Kanunu) yürürlüğe girince din öğretimi için yeni düzenlemeler yapıldı. İlkokul, ortaokul ve liselerde din dersi bir süre program dışı bırakılmış ve okutulmamıştır. 1939- 1949 yılları arasında Yurttaşlık Bilgisi gibi dersler içerisinde verilmeye çalışılmıştır. Din dersi 1949 yılında yeniden ilkokul programına alınmış ve okutulmaya başlanmıştır. 1956 yılında ortaokullara, 1967 yılında liselere yeniden din dersi konulmuştur. 1982 yılına kadar isteğe bağlı şekilde okutulmuştur. Yeni Anayasa'nın 24. maddesine mecburi ders haline getirilmiştir. "Din ve Ahlak Bilgisi" adı değiştirilmiştir. Yaklaşık dört yıl sonra ise dersin adı "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" olmuştur. İlköğretimin 8 yıla çıkarılmasından sonra ders programı 2000- 2001 öğretim döneminde yenilenmiştir. Yapılandırmacı eğitim anlayışı benimsenmiştir. 2007-2008 öğretim döneminden itibaren programda bu anlayış doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Din öğretimi ilk insanla birlikte başlamıştır. Din Dersi Osmanlıdan günümüze kadar kısa bir süre hariç, değişik isimlerle okul programlarında yer almıştır. Türk milli eğitim felsefesinin temelini Tevhid-i Tedrisat (öğretim birliği) Kanunu'nda bulunur. Eğitimin tek merkezden planlanıp, denetlenmesini amaçlayan bu düzenleme ile nesiller yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Din dersi bu amaca katkı sağlayacak derslerden biridir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu, 1982 anayasasıyla, din öğretiminin hukuki temellerini oluşturur. Din öğretimini Avrupa ülkelerindeki uygulamalar ve laiklik ilkesi çerçevesinde ele alınır.

Anahtar Kelimeler:

- Sahn-ı Semân
- Mûsıla-i Sahn veya Tetimme
- Meşîhat
- Matlab
- Mülâzemet
- Müderris
- Muid
- Dânişmend veya Suhte
- Talebe-i ulûm
- Dersiâm
- Medâris-i İlmiye Nizamnamesi
- Dârü'l-Hilafeti'l-Aliyye Medresesi
- Medresetü'l-Mütehassısîn
- Medresetü'l-Vâizîn
- Medresetü'l-Eimme ve'l-Hutebâ
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- Darülmuallimat
- Darülmuallimin
- Ulûm-ı Âliye-i Dînîye Şubesi

ÖRNEK SORU

İlk dönem İslam devletlerinde, saraylarda halife ve üst düzey devlet erkânının çocuklarını eğitme görevi aşağıdakilerden hangisine verilmiştir?
A) Muallim
B) Müderris
C) Muid
D) Müeddip
E) Dersiam

CEVAP: D
ÇÖZÜM: İslâm eğitim tarihi içinde müstesna bir yeri bulunan Osmanlı medreseleri, orta ve yüksek tahsili gerçekleştiren müesseselerdi. Medrese, memleketin ihtiyaç duyduğu kültürü veren ve elemanları yetiştiren bir eğitim ve öğretim kuruluşudur. Daha önceki devirlerde olduğu Osmanlı'da da şahıslar tarafından tesis edilen ve yasaması için vakıflar kurulan medreselerin hocalarına "müderris" (profesör), yardımcılarına da "muîd" (asistan, araştırma görevlisi) denirdi. Medrese talebesi ise "danişmend", "suhte" veya "talebe" adlarıyla anılırdı. "Sibyan Mektebi" veya o seviyede özel eğitim görmüş olan kimseler, medreselere giderek muayyen hocalardan bir program dahilinde belirlenmiş dersleri okurlardı. İlk dönem İslam devletlerinde, saraylarda halife ve üst düzey devlet erkânının çocuklarını eğitme görevi müeddipliktir.

B. DİN VE AHLAK ÖĞRETİMİNİN AMAÇLARI: Temel ve ortaöğretimde öğrenciye, Türk Milli Eğitim Politikası doğrultusunda genel amaçlarına, ilkelerine ve Atatürk'ün laiklik ilkesine uygun, din, İslam Dini ve ahlak bilgisi ile ilgili yeterli temel bilgi kazandırmak; böylece Atatürkçülüğün, milli birlik ve beraberliğin, insan sevgisinin, dini ve ahlaki yönden geliştirilmesini sağlamak, iyi ahlaklı ve faziletli insanlar yetiştirmektir. Son dönemlerde "Kültürlerarası Eğitim", "Dinlerarası Eğitim" gibi yeni gelişen bilim dalları ortaya çıkmıştır. Bu bilim dalları farklı kültür ve inanca sahip insanların bir arada nasıl uyumlu ve huzurlu yaşayabileceklerini araştırıp, çözüm önerileri geliştirmektedirler. Çok kültürlü bir yaşamda, fertlerin önce kendi inanç ve kültürlerini bilmesi ve saygı duyması, sonra da diğer inanç ve kültürlere saygılı olması verilecek din eğitimi ve öğretimi ile mümkündür.

Anahtar Kelimeler:

- Türk Milli Eğitim Politikası
- Atatürk'ün laiklik ilkesi
- Kültürlerarası Eğitim
- Dinlerarası Eğitim

C. ÜLKEMİZDE DİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ: 1924 Anayasasının 70 ve 75. maddelerinde din, vicdan ve ibadet özgürlüğü teminat altına alınmıştır. **Tevhid-i Tedrisat Kanunu**: Bu kanun 3 Mart 1924 yılında çıkarılmış ve din eğitimini genel eğitim içinde ele almak ve onunla bütünleştirmek için çıkarılmıştır. **1961 Anayasası:** 19. Maddesinde din ve vicdan özgürlüğü, ibadet özgürlüğü yer almış, din eğitimi ilk defa anayasada zikredilmiştir. **1982 Anayasası:** Bu anayasanın 24. maddesi din ve ahlak öğretimini mecburi hale getirmiştir. 4.maddede "Din ve Ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din Kültürü ve Ahlak öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır" denilmektedir. **Uluslararası antlaşmalar:** 1948 yılında imzalanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 18. maddesi üye devletlerin din öğretimi hakkını ve özgürlüğünü tanımasını ve uygulamasını emreder. İlgili maddede "Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak din veya inanç değiştirme, dinini veya inancını tek başına veya topluca, açık veya özel olarak öğretim, uygulama, ibadet ve ayinlerle ortaya koyma hürriyetini içerir" denilmektedir. Aynı beyannamenin 26/2,3 ile 29/2.maddeleri diğer ayrıntıları düzenlemektedir. Bunun haricinde 1945 yılında imzalanan "Birleşmiş Milletler Şartı", 1966 yılında imzalanan "Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme", 1981 yılında imzalanan "Din veya İnanca Dayalı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılmasına Dair Sözleşme", 1989 yılında imzalanan "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi" din ve vicdan hürriyeti ile ilgili hükümler içerirler. **Avrupa Birliği ve Konseyi Kararları**: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 4 Kasım 1950 de Roma'da imzalanmış, 1953 te yürürlüğe girmiştir. Üç bölüm ve 59 madde ile eklerinden oluşan sözleşmenin 9. Maddesinin 1 ve 2. Fıkrası din ve vicdan özgürlüğünü İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne benzer ifadelerle teminat altına almaktadır. Çeşitli tarihlerde alınan kararlarla din eğitimi ve öğretiminin bir hak olduğu, okulda çoğulcu yaklaşımla bu eğitimin verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 2000 yılında imzalanan "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı"nın 10 ve 14. Maddeleri temel insan hakları çerçevesinde din ve vicdan özgürlüğüne ve din öğretimine vurgu yapmaktadır. Türkiye'deki laiklik anlayışı ile batı ülkelerindeki laiklik anlayışları arasında farklar bulunmaktadır. Ülkeler ve yönetimleri kendi gerçekleri, halkının değerleri ve istekleri doğrultusunda laiklik uygulamaları geliştirmişlerdir. Fransa'da din eğitimi ve öğretimi tamamen kiliselere bırakılmıştır. Almanya'da devlet ve kilise birlikte bu işi gerçekleştirmektedirler. Ülkemiz laiklik konusunda yıllara dayalı bir tecrübeye sahiptir. Bu tecrübe neticesinde gelinen nokta milletin değerleri ve istekleri ile örtüşmektedir. Başlangıçta din eğitimi ve öğretimi mevcuttu, sonra kaldırıldı, sonra seçmeli oldu ve son şekliyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi olarak (Anayasa, 24.Madde) mecburi hale geldi. 2012-2013 öğretim yılında ise seçmeli din dersleri ortaokul ve lise programlarındaki yerini aldı. Ülkemizde örgün din eğitimi uzun yılların tecrübesi neticesinde devlet okullarında, yaygın din eğitimi ise Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

- 1924 Anayasası
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- 1961 Anayasası
- 1982 Anayasası
- Uluslararası antlaşmalar
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- 1945 Birleşmiş Milletler Şartı
- 1966 Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
- 1981 Din veya İnanca Dayalı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılmasına Dair Sözleşme
- 1989 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
- Avrupa Birliği ve Konseyi Kararları
- 1950 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- 2000 Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı
- 2012-2013 öğretim yılında ise seçmeli din dersleri

D. DİN EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI

Din Eğitimi bir bilimsel disiplindir. Üniversitelerde yer alışı, Batı'da, 20. Yüzyılın başlarına kadar uzanır. Türkiye'de Din eğitimi Bilimi'nin bir bilimsel disiplin olarak ortaya çıkışı, Batı ülkelerine nazaran geç olmuştur. 1949 yılında Ankara İlahiyat Fakültesi'nin öğretim programında Din Eğitimi yer almamıştır. 1953 yılında Fakülte, "Pedagoji" dersi konulmuştur. 1955–1956 yılında "Terbiye ve Öğretim Usulleri" isimli bir ders yer almıştır. Pedagoji dersi Din Psikolojisi Kürsüsü'ne alınmış ve kürsünün adı Din Psikolojisi ve Pedagojisi olmuştur. 1960'lı yıllarda Sistematik Felsefe Kürsüsü'ne bağlanmıştır. Sonra Din Psikolojisi Kürsüsü'ne dâhil edilmiştir. 1954 yılında Turhan Yörükan'ın Şahsiyet Terbiyesinde Kültürün Rolü isimli doktora tezi vardır. Bedii Ziya Egemen 1957 yılında Terbiye İlminin Ana Meseleleri adlı kitap yayınlanmıştır. Din Eğitimi alanıyla doğrudan ilgili bilimsel çalışmalar Beyza Bilgin ile başlamıştır. 1965-66 yılında Bilgin, "İslam'da Eğitimin Temeli Olarak Sevgi" isimli Doktora Tezi hazırlamıştır. Böylece 1971yılında Türkiye'de ilk akademik Din Eğitimi çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bilgin, 1979 yılında "Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri" konulu Doçentlik Tezi hazırlamıştır. 1973-1974 yılından itibaren öğretmenlik formasyon dersleri verilmeye başladı. 1980 tarihinde ilk olarak A.Ü. İlahiyat Fakültesi bünyesinde "Din Eğitimi Kürsüsü" kurulmuştur. 1982 yılında "Din Eğitimi Kürsüsü" kuruldu. 1998'de İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'nde programlarını yürütmüştür.

Anahtar Kelimeler:

- Din Eğitimi
- 1949 Ankara İlahiyat Fakültesi'nde
- 1953 Pedagoji dersi
- 1960 Sistematik Felsefe Kürsüsü
- 1954 Turhan Yörükan
- 1957 Bedii Ziya Egemen
- 1965-66 Beyza Bilgin
- 1971 ilk akademik Din Eğitimi
- 1979 Doçentlik Tezi
- 1973-1974 öğretmenlik formasyon dersleri
- 1980 Din Eğitimi Kürsüsü
- 1982 Din Eğitimi Kürsüsü
- İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü

ÖRNEK SORU

Ülkemizde ilk ve orta dereceli okullarda din öğretiminin zorunlu olmasının yasal dayanağı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Tevhid-i Tedrisat Kanunu
B) 1961 Anayasası
C) 1982 Anayasası
D) Avrupa Birliği Müktesebatı
E) Yükseköğretim Kanunu

CEVAP: C
ÇÖZÜM: 1982 Anayasası ile birlikte gündeme gelen zorunlu din dersi uygulamasının hukuki temeli, halen uygulanmakta olan Tevhid-i Tedrisat Kanun'un din eğitiminin örgün eğitim kurumlarında devletin gözetim ve denetimi altında verilmesi ilkesi ile 1982 Anayasası'nın 24'üncü Maddesi'nde "Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır" ifadesine dayanıyor. Bu madde, devletin din eğitimi alanındaki gözetlemeci ve denetlemeci rolünü koruduğuna ve din öğretiminin esas alınarak DKAB dersinin zorunlu olarak okutulması ilkesinin benimsendiğine işaret ediyor. DKAB dersi, 1982 yılına kadar seçmeli olarak okutulan "Din Dersi" ile zorunlu dersler arasında yer alan "Ahlak Bilgisi" dersinin birleştirilmesiyle ortaya çıktı.

E. AVRUPA ÜLKELERİNDE DİN ÖĞRETİMİ: Avrupa Konseyi verilerine göre 46 üye devletten 43 ünde devlet okullarında Din Dersi vardır. 46 üye devletin 25 inde ise (Türkiye dâhil) din dersleri için bir tür zorunluluk söz konusudur. Bazı ülkelerde din dersine katılım ve öğretilenleri takip mecburiyeti vardır. (Türkiye, Norveç, İsveç, Yunanistan, Finlandiya). Bazı ülkelerde mezheplere göre din dersi verilmektedir. (Avusturya, Danimarka, İrlanda, Güney Kıbrıs, İzlanda, Malta, Monaco, San Marino, Lihtenştayn, İngiltere). Diğer ülkelerde din dersi yerine başka bir ders seçme imkânı verilmekte ancak bu derse katılmak mecburiyeti bulunmaktadır. Bu ülkelerde de mezhebe göre din dersi vardır. (Almanya, Belçika, Bosna-Hersek, Hollanda, Litvanya, Lüksemburg, İsviçre, Sırbistan, Slovakya).Diğer ülkelerde ise din dersi öğrencilerin isteğine bağlı olarak verilmektedir. AB ülkelerinde din dersi uygulamasında üç model mevcuttur: Dini cemaatler tarafından verilen mezhebe bağlı din dersi, Devlet ve cemaat işbirliği ile verilen mezhebe bağlı veya olmayan, seçmeli veya mecburi din dersi, Devlet tarafından mezhebe bağlı olmadan verilen din dersi. Avrupa Konseyi ve din öğretimi konusunda çok farklı uygulamaların var olduğu AB ülkelerinde tek bir model yoktur. AB ülkelerinde din öğretimi için bazı ortak yaklaşımların varlığından söz edilebilir. Ders programlarında dört ortak hedef gözlenmektedir: Hayatın dini boyutunun ve dinin farkına vardırma, Dini imkân ve dinle ilgili ahlaki davranış kurallarından haberdar etme, Dini bilgi ve tecrübe aktarımı, Bilme ve anlama. Ortak standart olarak şunlar üzerinde durulmaktadır: - Din dersi genel eğitim ölçülerine dayanmalıdır, - Din dersi toplumsal bir önemi haizdir bu öneme uygun öğretilmelidir. - Din dersi çoğulculuk gerçeğinden hareketle mezhepler ve dinler arası eğilimli olmalıdır.

Anahtar Kelimeler:

- Avrupa Konseyi verileri
- Dini cemaatler tarafından verilen mezhebe bağlı din dersi
- Devlet ve cemaat işbirliği ile verilen mezhebe bağlı veya olmayan, seçmeli veya mecburi din dersi
- Devlet tarafından mezhebe bağlı olmadan verilen din dersi.

ÖRNEK SORU

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden bazılarında din eğitimi, devlet tarafından zorunlu olarak okutulan dersler arasında yer almakta, bazılarında da dinî kurumlara bırakılmaktadır. Bazılarında ise küçüklerin velilerinin, büyüklerin de kendilerinin talebi doğrultusunda verilmektedir. Bunlara rağmen ortak olan husus, her üye ülkenin din eğitimini verirken temel özgürlükleri gözetmesidir.
Bu parçaya göre, Avrupa Birliği'nin din eğitimine ilişkin politikaları konusunda aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
A) Üye ülkelerde din eğitimi konusunda farklı uygulamalar söz konusudur.
B) Bazı üye ülkelerdeki din eğitimi uygulamasında ebeveynin istekleri etkili olmaktadır.
C) Din eğitimi konusunda üye ülkelerden beklenen, insan haklarına riayet etmeleridir.
D) Üye ülkelerin din eğitimi modelleri, dinî kabulleri doğrultusunda şekillenmektedir.
E) Avrupa Birliği'nin, üye ülkelerini bağlayıcı herhangi bir din eğitimi politikası yoktur.

CEVAP: D
ÇÖZÜM: Avrupa Birliği üyesi ülkelere baktığımıza birlik ¸ülkelerinden Fransa hariç diğer bütün ülkelerde okullarda seçmeli ve zorunlu olarak müstakil bir din dersinin var olduğunu görmekteyiz. Avrupa ülkeleri içerisinde okullarda din dersine yer vermeyen 3 ülke bulunmaktadır. Bunlar; Fransa, Makedonya ve Arnavutluk'tur.

II. DİN EĞİTİMİ

A. TEMEL KAVRAMLARI

1. DİN-BİLİM İLİŞKİSİ: İnsan, merak ve ilgi sahibi bir varlıktır. Gördükleri, duydukları ve dokunduklarıyla yetinmez. Bunların arkasındaki sırrı anlamaya çalışır. İnsan, olayların sebep-sonuç ilişkilerini çözmek ister. İlişkilerden temel prensipler çıkarır. Deneysel bilimde süreç şöyle işler: Ortada bir olay ve olgu vardır. Olay ve olguları açıklamak için bazı sorular sorulur. Nedir, nasıldır, niçin böyledir? Sonrasında gözlem ve deneyler yapılır. Olay ve olgu sonunda ortaya bir teori çıkar. Bu teori, deneylerle doğrulanırsa, ortaya bilim çıkar.

2. İNSAN VE DİN OLGUSU: "Religo", "boyun eğmek, itaat etmek" demektir. "Religare" "bağlanma" demektir. İnsan, inandığı gücün önünde eğilir. Saygıdan itaat ve kulluk doğar. Her dinde hayat felsefesi ve sistemi oluşur. Dinlerde karşılaşılan problemler, bu inanç zaviyesinden bakılır. Dinlerde kutsal günler, törenler ve yasaklar vardır. Dinlerde sosyal ilişkiler ve ahlâkî değerler mevcuttur. Dinin kültür ve medeniyete etkisi olmuştur.

3. DİNİ ALGILAMA PROBLEMİ: Deneysel bilim, gelişen teknoloji, İslâm dünyasının din algısını etkilemiştir. İlk İslâm bilginleri, Kur'an'ın emrine uyup yoğun tefekkürde bulunuyorlardı. Böylece İslâm dünyasında pek çok buluşlar ve keşifler yapılmıştır. Sonra bu tefekkür terk edildi. Kıpırdanışlar yetmedi. Müslümanlar, dinlerini savunamadılar. Müslümanların geri kalışları, İslâm'a girmek isteyenlerin önlerine set çekti. Ateistler, iddialarını ispatlamak için, gözlerini İslâm'ın geri kalışına çevirdiler. İçinde bulunulan şartlar din eğitiminin öneminden bahsetmek, kolay olmadı.Din eğitiminde dini anlama ve algılama problemi yaşanmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

- Din-bilim
- Sebep-sonuç ilişkileri
- Deneysel bilim
- Olay ve olguları
- Gözlem ve deneyler

B. DİN EĞİTİMİNİN TEMELLERİ

A. Ekonomik Temeli: Ekonomi, "kıt kaynakların sınırsız ihtiyaçlar karşısında adâletli bir şekilde dağıtımıdır" Eğitimin görevleri arasında, ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli insanın yetiştirilmesi yer almaktadır.

B. Hukûkî Temeli: Yetkiler kullanılırken insanların sınırları aşmamalarıdır. Kişilerin başkalarının haklarına tecavüz etmemeleridir. Böylece "hukukî düzenlemeler" ortaya çıkması zaruridir. Hukuk, yaptırımı olan kural demektir.
C. Felsefî Temeli: Felsefe, "var olanların varlığı, anlamı ve sebebi üzerine sorulan sorularla ortaya çıkmış bir disiplindir" Felsefenin uğraştığı temel mesele, varlığın ilk sebebi, başlangıcı ve özüdür.
D. Kültürel Temeli: Amerika dâhil, bütün Avrupa toplumları arasında müşterek bir Batı Medeniyeti'nden bahsedilebilir. Bunun oluşumunda başta Roma Hukuku, Yunan Felsefesi ve Hıristiyanlık etkili olmuştur. Aynı zamanda bu medeniyetin içinde, birbirinden ayrı ve müstakil bir İngiliz, Fransız ve Alman kültürü mevcuttur. Buna göre, **medeniyet** genel**, kültür** ise özel olmaktadır**.**
E. Evrensel Temeli: Evrensellik, dünyanın her yerinde kabul görmesi akla getirir. İslâm açısından değerlendirmek için, önce bu dinin neler getirdiğine bakmak gerekir. İslâm dini, bütün insanların kabul edebilecekleri ve uygulayabilecekleri bir dindir. Evrensel ilkelere sahip olan bir dinin eğitimini yapmak, aslında bütün insanlığın yararınadır.
F. Sosyolojik Temeli: Hiç kimse, başkasına muhtaç olmadan, tek başına hayatın üstesinden gelemez. İnsanlar ister köylü olsun, ister kentli. Farkında olmasalar da bir birlerinin hizmetçisidirler.
G. Psikolojik Temeli: İnsan, zayıf ve güçsüz bir varlıktır. İnsan çaresiz kaldığında, kendinden daha üstün bir güce sığınma ihtiyacı hisseder.

Anahtar Kelimeler:

- Ekonomik Temel
- Hukûkî Temel
- Felsefî Temel
- Kültürel Temel
- Evrensel Temel
- Sosyolojik Temel
- Psikolojik Temeli

C. DİN EĞİTİMİ MODELLERİ VE PROGRAMI

Küreselleşme, ulus devlet anlayışından çok kültürlü yaşam biçimine geçiş, çoğulculuk gibi etkenler birçok alanda olduğu gibi ülkelerin eğitim anlayışlarında da önemli değişimleri beraberinde getirmiştir. Farklı kültür ve dinlere sahip insanların bir arada yaşadığı ortamlarda eğitim politikalarının belki de en çok ilgilenmesi gereken alan din öğretimidir. Bu nedenle çok kültürlü anlayışın benimsendiği ülkelerdeki eğitimciler, buna uygun din öğretimi modelleri geliştirmeye çalışmışlar ve halen de çalışmalarını sürdürmektedirler. Ninian Smart'ın fenomenolojik din eğitimi yaklaşımı, Robert Jackson'ın yorumlayıcı din eğitimi yaklaşımı ve Wright'ın eleştirel din eğitimi modeli bu çalışmalara örnek verilebilir. Bu alanda yapılan çalışmalar içinde, akademik çevrelerde en çok kabul gören ve eğitim programlarınca uygulanan modelin, İngiliz din eğitimcisi Michael Grimmitt'in din hakkında öğrenme ve dinden öğrenme yaklaşımı olduğu söylenebilir. Aslında Grimmitt'in yaklaşımı ile yukarıda anılan yaklaşımlar arasında çok büyük ayrımlar bulunmamaktadır. Belki de onun dile getirdiği temaların uygulanma imkânı yaklaşımın şöhretini artırmıştır. Her yeni yaklaşım gibi Grimmitt'in din hakkında ve dinden öğrenme tanımları da din eğitimcileri tarafından tartışılmış ve bunlar yaklaşımı daha da olgunlaştırmaya yardımcı olmuştur/ olmaktadır.
Geleneksel ya da bilinen din eğitimi, bir dinin kendi dinamiklerini mensuplarına ve diğer insanlara öğretme biçimindedir. "Dini öğrenme" olarak adlandırılan bu eğitim biçiminde o dini kabul etmiş öğretmenler tarafından dini bilgiler öğrencilere telkin edilir. Bu tür bir eğitimin sonucunda öğrencilerin dine inanan ve daha dindar bireyler olması beklenir. Çok kültürlü ortamlarda farklı dinlere ve inançlara sahip bireylere bir dinin öğretilmesinin sakıncaları ve/veya imkânsızlığı nedeniyle farklı bir yöntem izlemek gerekmektedir. İki aşamalı bir öğrenme süreci olan "din hakkında ve dinden öğrenme" böyle bir ihtiyaçtan dolayı ortaya konmuştur. Din hakkında öğrenme aşamasında öğrencilere öncelikle dinin anlamı, dine olan ihtiyaç anlatılmalı; din herhangi bir din olarak değil bir fenomen olarak öğretilmelidir. Öğretim sırasında sınıfta bulunan öğrencilerin dinleri ya da program tarafından öğretilmesi kararlaştırılan dinler, bir ön kabul olmaksızın örnek olarak ve tamamen dışarıdan sunulmalı, öğretmenler üçüncü şahıs olarak din ve dinin mensuplarını tanıtmalıdır. Örneğin Yahudilikte, Hıristiyanlıkta ya da İslam'da inanç esasları şunlardır, bu dine inananlar şöyle davranır gibi kalıplar kullanabilir. Dinden öğrenmeye gelince bu aşamada yine belirlenen dinlere ait konular kendi kaynaklarından yararlanılarak öğretilmelidir. Hiçbir din bir başkasının gözüyle değerlendirilerek anlatılmamalı ve bunlardan herhangi biri öğrencilere telkin edilmemelidir. Bu tür öğretim sırasında hem öğrencilerin kendi dinleri hakkında bilgi sahibi olmaları hem de başkalarının dinlerini öğrenerek onlara saygılı davranmaları sağlanmaya çalışılır. Dolayısıyla öğrencilerin dini tercihler konusundaki özgürlükleri korunmuş olacaktır.

a. Mezheplere göre din eğitimi ve din eğitimi programı: İran'da Şiî mezhebine göre yapılan din eğitimi, Almanya'da Katolik ve Protestan din eğitimi gibi.
b. Mezhepler üstü din eğitimi ve din eğitimi programı: Çoğulcu model anlayışına göre, din dersi toplumun bir aynası olmalıdır. Her mezhebi, dini, dünya görüşünü ve ahlâk anlayışını da öğretim konusu yapmalıdır. Birleştirici modele göre, kiliselerin etkisi altında kalmaması gereken eğitim kurumları olan devlet okullarında –kiliselere bağlı okullara karışılmamaktadır- din öğretimi, öğrencilerin bütününe cevap verecek nitelikte olmalıdır. Tarafsızlık ancak

böyle sağlanabilir. Din dersinde, dinin özü, üzerinde ayrılık bulunmayan ilkeleri okutulmalı, mezheplerle ilgili ayrıntılara girilmemelidir. Birleştirici modelde olan mezhepler üstü din dersinde bizdeki "Kur'an merkezli din eğitimi" anlayışına benzer.

c. Mezhepler arası din eğitimi ve din eğitimi programı: Mezhepler üstü veya mezheplere bağlı olmayan din eğitimi anlayışının mezhepleri görmezlikten gelme şeklinde yorumlanması bu yeni kavramı ve anlayışı ortaya çıkarmıştır. Bu anlayışın ülkemizdeki isim koyucusu ise Beyza Bilgin'dir. Esasen mezhepler-üstü yerine, benim teklifim mezhepler-arası kavramıdır. Mezhepler-üstü demek mezhepsiz demek değildir.

d. Dinler arası din eğitimi ve din eğitimi programı: Birden fazla dinin yoğun olarak yaşandığı ülkelerde ortaya atılmış bir kavramdır. Arkasında çok kültürlü toplum anlayışı yer almaktadır. Dinler arası din eğitimi modelinin temelinde, dinlerdeki ortak konuları birlikte işleyerek birbirlerini anlamalarına yardımcı olmak amacı yatmaktadır.

e. Fenomenolojik din eğitimi ve din eğitimi programı: Fenomenolojik din eğitimi, dinler arası eğitimin İngiltere'de denenmiş somut bir modeli olarak nitelendirilebilir. John Shepherd İngiltere'de denenen fenomenolojik din dersi hakkında şu bilgileri vermektedir: "...İngiliz toplumu çoğulcudur, çünkü çok dinli ve çok mezheplidir, ateist ve inançsıza, dinî ve felsefi açıdan bağlantısıza hatta ilgisizlere kadar çok farklı görüşleri içerir.

Anahtar Kelimeler:

- Ninian Smart
- Robert Jackson
- Wright
- Michael Grimmitt
- Dini öğrenme
- Din hakkında öğrenme
- Dinden öğrenme
- Mezheplere göre din eğitimi
- Mezhepler üstü din eğitimi
- Mezhepler arası din eğitimi
- Dinler arası din eğitimi
- Fenomenolojik din eğitimi
- John Shepherd

ÖRNEK SORU

- Öğrencileri bir dinin inananı yapmak temel hedeftir.
- Tek bir dinin hâkim olduğu toplumlarda uygulanır.
- Öğretim sürecinin katılımcıları aynı dinin mensubudur.
- Diğer dinlerin öğretimi, benimsenen din açısından yapılır.

Bu özelliklere sahip din öğretimi modeli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dinî öğrenme
B) Dinden öğrenme
C) Din hakkında öğrenme
D) Dinler arası öğrenme
E) Mezhepler arası öğrenme

CEVAP: A

ÇÖZÜM: Dini Öğrenme Yaklaşımı, genellikle toplumda tek bir din veya mezhep mensuplarının çoğunluk olarak yaşadığı, o din ya da mezhebin devlet tarafından tanındığı ve o din ya da mezhebin öğretiminin yapıldığı din eğitimi yaklaşımıdır4. Bu yaklaşımı savunanlara göre, farlı dinlerin mensuplarının bir arada olduğu toplumlarda öğrencilerin başkalarının dinini öğrenmesi, onlara saygı duyabilmesi ve karşılıklı işbirliği ve anlayış geliştirebilmesi için kendi dinini iyi öğrenmesi gereklidir.

III. ÖĞRETİM STRATEJİLERİ, YÖNTEMLERİ VE TEKNİKLERİ

A. ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

1. Sunuş yoluyla öğretim (David AUSUBEL)

- Anlatım, gösteri, konferans yöntem ve teknikleri yoluyla ders işlenebilir.
- Bilgi düzeyinde öğrenme sağlanır.
- Bilgiler ilişkili, sıralı, tutarlı verilir.
- Bilgiler örnekler ile kaynaştırılır.
- Bilgiler soyuttan somuta kazandırılır.
- Dersin hedefleri baştan söylenir.
- Kavram haritaları kullanılır.

- Kuramcısı David Ausubel'dir.
- Öğrencinin soru sormasına fırsat verilir.
- Öğrenmede tümdengelim vardır.
- Öğretmen merkezlidir.
- Ön-düzenliyiciler vardır.

2. Buluş yoluyla öğretim (Jerome BRUNER)

- Bilgiler somuttan soyuta kazandırılır.
- Kavrama düzeyinde öğrenme sağlanır.
- Kuramcısı Jeromi Bruner'dir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Öğrenci pekiştireçler ile güdülenir.
- Öğrenmede tümevarım vardır.
- Örnek olay, beyin fırtınası yöntem ve teknikleri yoluyla ders işlenebilir.
- Örnekler kullanılır.

3. Araştırma-inceleme yoluyla öğretim (John DEWEY)

- Kuramcısı John Dewey'dir.
- Öğrenci merkezlidir.
- Öğrencilere bilimsel düşünceyi kazandırır.
- Problem, proje ve deney yöntem ve teknikleri yoluyla ders işlenebilir.
- Uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde öğrenme sağlanır.

4. İşbirlikli öğrenme (Lev VYGOTSKY)

- Demokratik düşünce kazandırılır.
- Düşük yetenekli öğrenciler sorun çözme ve düşünme becerileri kazanırlar.
- Kuramcısı Lev Vygotsky'dir.
- Problem, proje ve duruma dayalı öğrenme yöntem ve teknikleri yoluyla ders işlenebilir.
- Uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde öğrenme sağlanır.

5. Tam öğrenme (Benjamin BLOOM)

- Bireysel eğitim önemlidir.
- Giriş davranışları bilişsel ve duyuşsal olarak ikiye ayrılır.
- Kuramcısı Benjamin Bloom'dur.
- Öğrenme ürünleri öğrenci başarısı, hızı ve duyuşsal kazanımlardır.
- Öğretim hizmetinde ipuçları, öğrenci katılımı, pekiştireçler, dönüt ve düzeltmeler temel ilkelerdir.

6. Yapılandırmacı (Jean PİAGET, Lev VYGOTSKY)

- Başlıca kuramcıları Lev Vygotsky, Jean Piaget, John Dewey' dir.
- Öğrenci bilgiyi alan değil kurandır.
- Öğrenci merkezlidir.
- Öğrenci öğrenmen etkinliklerinin sadece katılımcısı değil seçici ve belirleyicisidir.
- Öğrenme ortamı bireysel farklılıklara göre zenginleştirilmelidir.
- Öğrenme sosyaldir.
- Öğretmen rehber ve yardımcıdır.
- Portfolio değerlendirme, performans değerlendirme, ve akran değerlendirme teknikleri kullanılabilir.
- Problem dayalı öğrenme, duruma dayalı öğrenme, proje çalışmaları, işbirlikli öğrenme yöntemleri kullanılabilir.
- Ürün değil süreç değerlendirilir.

Anahtar Kelimeler:

- David AUSUBEL
- Jeromi Bruner
- John Dewey
- Lev Vygotsky
- Benjamin Bloom
- Lev Vygotsky, Jean Piaget, John Dewey

B. ÖĞRENME BASAMAKLARI

Bilişsel alandaki öğrenme basamakları söyle sıralanmaktadır:
1- Anlama düzeyi
2- Kavrama düzeyi
3- Uygulama düzeyi
4- Analiz düzeyi
5- Sentez düzeyi
6- Değerlendirme düzeyi

Anahtar Kelimeler:

- Bilişsel alan
- Anlama
- Kavrama
- Uygulama
- Analiz
- Sentez
- Değerlendirme

C. ÖĞRETİM METODLARI

1. **Anlatım metodu:** Pasif durumda olan aktif katılımı olmayan dinleyici, bilgileri tek yanlı olarak aktarmadır. Din öğretiminde "tebliğ", "davet", "öğüt", gibi ifadeler anlatımla alakalıdır. Zariyat suresi, 55. ayette, öğüt ver, diye devam eden anlatımlar buna işaret eder. Bu metot kısa zamanda çok bilgi aktarmaya imkan vermesiyle öğretim etkinliklerinde oldukça sık kullanılır. Sosyal hayatımızda da anlatım temel iletişim aracı olarak kullanılır. İnsanlar aralarındaki bilgi alış verisinde en çok bas vurdukları sözlü iletişimler, aslında herkesin birbirine anlatımından ibarettir. Bu iletişim sekli tabii olarak eğitim alanında yaygın bir kullanım alanı bulmaktadır.

Öğretmenlerin en çok kullandıkları bir yöntem olan anlatma yöntemi öğretmen merkezlidir ve öğretmenin konuyu öğrencilere aktarması esasına dayanır. Bu yönteme, teorik olarak işlenebilen derslerde önemli oranda yer verilebilir. Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan bu öğretim tekniği iki bin yıl kadar bir süre varlığını başarıyla sürdürmüştür. Fakat derslerde çok fazla kullanılması eğitim açısından önemli sakıncalar doğurur. Gerekli olduğu durumlar haricinde kullanmamakta yarar vardır. Anlatım yöntemi, işlenmekte olan konuların bir sıra ve düzene göre konuşma yoluyla açıklamasına ve öğretilmesine denir. Düz anlatım, hazırlanmış bir metnin monoton bir biçimde okunur gibi tekrarı şeklinde olabileceği gibi, araya örnekler ve fıkralar sokarak ilginç bir hale getirilmiş bir konuşma biçiminde de olabilir.

a. Anlatım yönteminin özellikleri:

- Bilinenden bilinmeyene doğru ilerlemeli.
- Bilişsel alan: bilgi
- Duyuşsal alan: alma
- Düzenleyiciler (grafik, şema vb.) kullanılmalı.
- İlkokul 1,2,3 sınıflarda 2-3 dakika, 4,5 sınıflarda 4-5 dakika, Ortaokul ve liselerde 5-6, Üniversitelerinde 7-8 dakika sürekli konuşabilir.
- Öğrencilerin not alması sağlanmalı.
- Örnekler kullanılmalı.
- Psikomotor alan: uyarılma
- Sorularla öğrencinin ilgisi çekilmeli.

b. Anlatım yönteminin olumlu yönleri:

- Anlatma yönteminde konu mantıklı bir sıra ve düzen içerisinde verilir.
- Bilgileri kalabalık gruplara iletmek için yararlıdır.
- Çok miktarda doğru bilginin kısa zamanda verilebilmesini sağlayan bir yöntemdir.
- Konuşma ile yapılacak bir açıklama, öğrenme etkinlikleri sırasında öğrencilerin karşılaşacakları güçlüklerin giderilmesini sağlar.
- Oturumda sürpriz bir bilgi ile karşılaşmayacağı için öğretmene güven duygusu verir.
- Öğrencileri sınıfta kontrol altında tutmak kolaydır.
- Soyut kavramları vermeye uygundur.
- Telkin yapmaya, bazı duygu ve düşünceleri vermeye uygundur.
- Zaman, emek ve masraftan tasarruf sağlar.

c. Anlatım yönteminin sınırlılıkları:

- Anlatma, kitabın tekrarı olmamalıdır. Kitaba bir şeyler katmalıdır.
- Bir ders kitabında kolaylıkla bulunabilecek bilgileri ele alıyorsa zaman kaybına neden olur.
- Bu yöntemi uygularken konunun öğrenciler için çekici hale getirilmesi gereklidir.
- Bu yöntemle öğretilen bilgilerin pratikte uygulanması güçtür.
- Duyuşsal ve psiko-motor alanla ilgili hedefler çok ender oluşur.
- Öğretim sırasında öğrencilere soru sorma izni verilmediği için geri dönütü ortadan kaldırır, eksik iletişime neden olur.
- Öğretmen coşkulu ve güdüleyici değilse öğrenci ilgisi kısa sürede azalır.
- Sadece anlatım yönteminin kullanılması öğretimin etkisini azaltır. Ezberciliğe teşvik eder.

Anahtar Kelimeler:

- Anlatım metodu
- Tebliğ
- Davet
- Öğüt
- Bilişsel alanı bilgi
- Duyuşsal alanı alma
- Düzenleyiciler
- Süre
- Not alma
- Örnekler
- Psikomotor alanı uyarılma
- Sorularla ilgisi çekmek
- Örnek Olay İncelemesi Metodu
- Gösteri metodu
- Problem çözme metodu
- Rol oynama metodu
- Dramatizasyon yöntemi
- Gözlem metodu
- Soru - cevap metodu
- Tartışma metodu
- Büyük grup tartışması tekniği
- Küçük grup tartışması tekniği
- Panel tekniği
- Zıt panel tekniği
- Münazara tekniği
- Açık oturum tekniği
- Forum
- Çember tekniği
- Beyin fırtınası (düşünce tarama) tekniği
- Görüşme tekniği

ÖRNEK SORU

Bir din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, sadaka-yı cariye konusunu öğrenci merkezli bir yaklaşımla işlemek istemektedir. Bunun için en uygun stratejinin buluş yöntemi olacağını ve bu sayede öğrenmenin daha kalıcı hâle geleceğini düşünmüştür. Ancak bu strateji doğrultusunda bir öğretim için bazı yöntem ve tekniklere müracaat etmesi gerektiğini bilmektedir. Bu öğretmenin aşağıdakilerden hangisine daha az ihtiyaç duyması beklenir?
A) Grup çalışması
B) Soru-cevap
C) Problem çözme
D) Örnek olay
E) Gösterip yaptırma

CEVAP: E
ÇÖZÜM: Bu yöntem özellikle öğrencilere belirli bir beceri kazandırılırken görsel ve işitsel öğeler birlikte kullanıldığı için etki bir öğrenme ortamı yaratır. Bu yöntemle bir işin en iyi şekilde nasıl yapılacağı gösterilir ve sonra öğrenciden bunu sınıf ortamında ya da bir laboratuarda yapması istenir. Bu yöntem, bir konuya ilişkin bilgiler açıklanması ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesi için gerekli uygulamaların yapılması aşamasında ve daha çok uygulama düzeyindeki davranışların kazandırılmasında kullanılır.

D. ÖĞRETİM İLKELERİ

1. **Açıklık:** İnsanın, çevreden gelen etkileri ya da mesajları doğru algılaması ve eksiksiz bir şekilde anlamlandırabilmesi için, iletilerin net, mesajların açık ve anlatılanların anlaşılır olması gerekir.
2. **Amaca Dönüklük:** Her eğitim sisteminin mutlaka birtakım amaçları ve gerçekleştirmek istediği hedefleri vardır. Eğitim faaliyetleri belli bazı amaçlar doğrultusunda yapılırlar.
3. **Bireysellik:** İnsan kişiliği, doğuştan getirdiği özelliklerin çevre ile girilen etkileşim sonucu geliştirilir ve yenilerinin eklenmesiyle şekillenir.
4. **Bütünlük:** Bütünlük, genel anlamda, “her şeyin, bir başka şeyle ilişkili ve bağlantılı olduğu” düşüncesinden kaynaklanır.

E. EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE PLANLAMA

Plan, bir konu üzerinde öğretmen tarafından hazırlanan bir çalışma kılavuzudur. Yıllık plan bir eğitim-öğretim yılı süresince işlenecek konular ve her konu için ayrılan süre taslağıdır. Ünite planı, eğitim amaçlarını gerçekleştirmek

için kapsamlı öğrenme düzenlemesidir. Günlük plan, işlenecek konunun ana çizgilerini önceden öğretmenlerce hazırlanan plandır. Ders planı, öğretmenin bir ders içerisinde yapacağı tüm etkinlikleri planlamasıdır.

F. ALTI ŞAPKA DÜŞÜNME TEKNİĞİ

Genelde eğitimin özelde ise Türkçe eğitiminin temel hedeflerinden bazıları da öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek, topluluk içinde kendini daha rahat ve etkili olarak ifade edebilmek, empati yaparak doğru ve etkili ileticim kurmak, ele aldığı herhangi bir konuyu her yönüyle ele alarak karsısındakine aktarabilmesi olarak sıralanabilir. İşte bu kazanımların elde edilebilmesinde kullanılabilecek yöntemlerden biri de "altı Şapka düşünme tekniği" dir. Altı Şapka düşünme tekniği" Edward de Bono"nun geliştirdiği, öğrencilerde yaratıcılığı ve empati yeteneğini geliştirmeyi amaçlayan bir tekniktir." Altı Şapka düşünme tekniğinin temel hedeflerinden biri de öğrencilerde eleştirel düşünme yeteneğini geliştirmektir. Çünkü eleştirel düşünme insanın problemler karsısındaki tutumlarını ve problemlere uygun çözüm yolları bulmalarını sağlayabilen ve geliştirilebilen bir beceridir. Aslında bu becerinin geliştirilmesi bir zorunluluk da tanımaktadır. Zira" bazı bireyler bu kapasiteye sahip oldukları halde çoğu zaman düşünmemektedir ve düşünme tembelliği diyebileceğimiz bir davranış sergilemektedir. Altı Şapka düşünme tekniğinde birbirinden farklı olarak altı renk kullanılır. Her renk farklı bir düşünmeye ait birer semboldür. " Altı değişik Şapkanın oluşturduğu sembolik yapı, bir kişiden (kendimiz dâhil) olaya farklı bir açıdan bakmasını istemek için, kolayca kullanılabilecek, uygun bir yöntem sunmaktadır. Ayrıca bu yöntemle kişinin olumlu ya da olumsuz düşünmesi, yaratıcı olması ya da duygusal bir tepki vermesi istenebilir." Altı Şapka düşünme yöntemi; kolayca uygulanabildiği için kolayca öğretilebilmesi, farklı düşüncelerin birbirine karışmasını engellemesi, öğrencilerin tek tip düşünme yerine farklı düşünmelerine imkân tanıması, konunun bütün yönlerine bakabilme olanağı sağlaması, tartışmasının bir noktaya takılarak kısırlaşmasının önlemesi ve karar vermeyi kolaylaştırması yönleriyle oldukça faydalı bir yöntemdir. Bu yöntemin amaçlarını şöyle sıralamaktadır:

1. Bireylere düşünme yollarını öğretir.
2. Düşünme sürecine odaklanarak düşünceyi geliştirmek.
3. Düşünürün her seferinde sadece bir şeyle uğraşmasını sağlayarak düşünme faaliyetini sadeleştirmek.
4. Gerekli düşünme biçimlerine istenildiği anda geçiş yapmayı sağlamak.
5. Karar verme becerisini geliştirir.
6. Kendisini, karsısındakinin yerine koyabilmeyi oynayarak öğretir.
7. Yaratıcılığı cesaretlendirerek paralel ve yanal düşünmeyi hedefler.

Altı düşünme tekniğinde kullanılan renkler ve özellikleri hakkında şunlar söylenebilir:
1- Beyaz Şapka: Bu Şapkada tarafsızlık hakimdir. Bu Şapka takıldığında konuşmacı herhangi bir tarafta yer almaz. Gerçeklere nesnel yaklaşılır. "Her türlü bilginin yansız biçimde ortaya konduğu Şapkadır. Duruma ilişkin verilerin dökümünün yapıldığı aşamadır."
2- Kırmızı Şapka: Bu renk öfkeyi ve tutkuyu çağrıştırır. Duygusal bir bakış açısıyla konuya yaklaşılmasını sağlar. Bu Şapkayı takan hiçbir açıklama yapmaksızın duygu ve düşüncelerini açıklayabilir. Bu da öğrencilerin en çok sıkıntı çektikleri konuşurken kendi duygularını gizleme zorunluluğunu ortadan kaldırarak istedikleri gibi düşüncelerini açıklama fırsatını öğrencilere sunar.
3- Siyah Şapka: Siyah karamsarlık ve olumsuzluğun simgesi olarak kullanılır. Siyah Şapka ele alınan konunu olumsuz yanlarını ve tehlikelerini dile getirerek alınacak tedbirler hususunda konuşmacıyı güdelemektedir.
4- Sarı Şapka: Güneşin rengi olan sarı aydınlık olmayı temsil eder. Bu yönüyle olumluluk bildirmektedir. Bu Şapka ile konunun olumlu tarafları ön plana çıkarılır.
5- Yeşil Şapka: Üretkenliğin rengidir. Bu Şapka takıldıktan sonra konu ile ilgili öneri ve alternatifler sunulur.
6- Mavi Şapka: Bütün renkleri kapsamaktadır ve serinkanlılığı temsil eder. " Mavi Şapka işlevsel zekâyı temsil eder. Geniş ve farklı görüşlerin sentezidir, evrensel bir görüş açısı kazandırır. Düşünce sistematize edilir. Mavi Şapka zekâsına erişildiğinde, öğrenciler farklı durumları karşılaştırabilir, uzlaştırabilir ve en iyi fikirlere ulaşabilir."

Anahtar Kelimeler:

- Altı Şapka düşünme tekniği
- Edward de Bono
- Beyaz Şapka
- Kırmızı Şapka
- Siyah Şapka
- Sarı Şapka
- Yeşil Şapka
- Mavi Şapka

ÖRNEK SORULAR VE ÇÖZÜMLERİ

1. Eğitim türlerinin, gerçekleşme ortamlarına veya öğrenme biçimlerine göre bazı temel özellikleri verilmiştir:
I. Birey, farkında olmadan din hakkında bilgi sahibi olur.

II. Bireyde kasıtlı olarak dinî davranış değişikliği oluşturulması amaçlanır.
III. Okullarda yapılan planlı programlı din eğitimi faaliyetidir.
IV. Okul eğitimi yanında veya dışında yapılan din eğitimi faaliyetidir.
Bu özelliklere sahip eğitim türleri, aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?
A) Formal – İnformal – Örgün – Yaygın
B) Yaygın – Formal – Örgün – İnformal
C) İnformal – Formal – Örgün – Yaygın
D) İnformal – Yaygın – Formal – Örgün
E) Örgün – İnformal – Yaygın – Formal

CEVAP: C
ÇÖZÜM: **Formal eğitim**: planlıdır. Amaçlıdır. Öğretici vardır. Yer, yöntem, süre, içerik ve uygulama bellidir. Olumlu davranışlar çıkarmaya yöneliktir. **İnformal eğitim:** plansızdır. Belli bir amacı yoktur. Net değildir, belli değildir. Olumlu ya da olumsuz davranışlar olabilir. Aile, arkadaş çevresi, kitle iletişim araçları, sokak vs bu ortamlarda olabilir. **Örgün eğitim:** yaş bellidir. Kademeler önkoşuldur. Milli eğitimin temel amaçları vardır. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, açıköğretim, uzaktan öğretim vs. **Yaygın öğretim:** belli bir yaş yoktur. Kademe ve önkoşulluk yoktur. Bireyin amaçları vardır.halk eğitimi, dershaneler, özel kurslar, hizmet içi eğitim kursları vs.

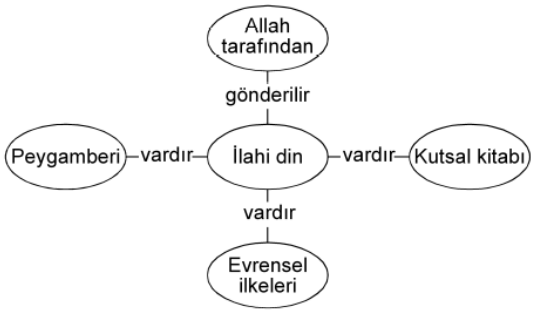
2. Çok kültürcülük ve din eğitiminde yeni arayışlar çerçevesinde; dinî öğrenme, dinden öğrenme ve din hakkında öğrenme şeklinde isimlendirilen üç yaklaşımı ortaya atan ve geliştiren bilim adamları aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?
A) Daniel Goleman – Howard Gardner
B) Karl Ernst Nipkow – Wolfgang Esser
C) Benjamin S. Bloom – John Dewey
D) Robert Jackson – John Shepherd
E) Michael Grimmet – John Hull

CEVAP: E
ÇÖZÜM: Farklı kültür ve dinlere sahip insanların bir arada yaşadığı ortamlarda eğitim politikalarının belki de en çok ilgilenmesi gereken alan din öğretimidir. Bu alanda yapılan çalışmalar içinde, akademik çevrelerde en çok kabul gören ve eğitim programlarınca uygulanan modelin, İngiliz din eğitimcisi Michael Grimmitt'in din hakkında öğrenme ve dinden öğrenme yaklaşımı olduğu söylenebilir. Geleneksel ya da bilinen din eğitimi, bir dinin kendi dinamiklerini mensuplarına ve diğer insanlara öğretme biçimindedir. "Dini öğrenme" olarak adlandırılan bu eğitim biçiminde o dini kabul etmiş öğretmenler tarafından dini bilgiler öğrencilere telkin edilir. Din hakkında öğrenme aşamasında öğrencilere öncelikle dinin anlamı, dine olan ihtiyaç anlatılmalı; din herhangi bir din olarak değil bir fenomen olarak öğretilir. Dinden öğrenmeye gelince bu aşamada yine belirlenen dinlere ait konular kendi kaynaklarından yararlanılarak öğretilir.

3. Birtakım değerlerin kazandırılmasında akşam yemeklerini bir imkân olarak gören Ahmet Bey; her akşam yemeğinde, çocuklarının o gün yaşadıkları olayları dinlemekte ve kendi yaşadıklarını da onlarla paylaşmaktadır. O; bu tür paylaşımların, çocuklarının bazı değerleri kazanmalarına yardımcı olduğunu düşünmektedir.
Ahmet Bey'in bu uygulaması, aşağıdakilerin hangisine uygundur?
A) Değer açıklama
B) Somut örnekler gösterme
C) Telkin etme
D) Akıl ve iradeyi güçlendirme
E) Eğilimleri yönlendirme

CEVAP: B
ÇÖZÜM: Bir sözcük, duyu organlarından biri yoluyla algılanabilen bir varlığı gösterirse "somut anlamlı", duyu organları yoluyla algılanamayıp da zihinde var olan kavramları gösterirse "soyut anlamlı" sözcük adını alır. Gösteri öğretmenin öğrencilerin önünde bir şeyin nasıl yapıldığını göstermek ya da prensibi açıklamak için yaptığı işlemlerdir. Gösteride hem görsel hem işitsel iletişim kullanılır. Gösteri, dinleyiciye hem görebilecek hem de duyabilecekleri bir ortamda materyalin tanıtıldığı, yeniliklerin sınıfa gösterildiği, ilke ve uygulamaları açıklayan gösterilerle konunun açıklandığı bir tekniktir. Bu noktada öğrenciden öğrendiklerini laboratuarlarda uygulaması istenir. Gösterinin en önemli yararı bir işin en uygun biçimde ve ustaca nasıl yapılabildiğini göstermesidir. Demonstrasyon daha çok psiko-motor davranışların öğretiminde kullanılmakla birlikte görgü kurallarının öğretimi insanlar arası ilişkiler, açıklaması güç olan bazı etkinliklerin gösterilerek örneklendirilmesinde başarıyla uygulanabilir. Gösteriyi öğrenciler, öğretmen, kaynak kişiler ve bunların birleşmesinden oluşan ikili ya da üçlü gruplar verebilir. Soyut, anlatılması güç kavramları başka kavramlar aracılığıyla görünür kılmaya somutlama denir. Düşünceyi kolayca kavratmak amacıyla başvurulan somutlama daha çok örnekleme ve benzetmeler yoluyla yapılır.

4.

Yukarıda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi 12. sınıf programında yer alan "Yaşayan Dinler ve Benzer Özellikleri" adlı 7. ünite için kullanılabilecek bir kavram haritası örneği verilmiştir.
Bu kavram haritası, aşağıdakilerden hangisi içerisinde değerlendirilebilir?
A) Zincir kavram haritası
B) Hiyerarşik kavram haritası
C) Örümcek ağı kavram haritası
D) Sistemler kavram haritası
E) Balık kılçığı kavram haritası
CEVAP: C
ÇÖZÜM: Kavram haritaları, çok farklı biçimlerde çizilebilmekle birlikte, kavram haritalarının temelinde, kavramlar arasındaki ilişkileri göstermek ve kavramları somutlaştırmak olduğundan, türlerin temelinde bu iki hedefe ulaşmak yatmaktadır. Kavram haritaları, farklı bölümlemelere sahiptir. En çok kullanılanı aşağıdaki türleridir: 1. Akış Çizgesi: Akış çizgesinde bir fikrin-düşüncenin, olayın akışı kavram haritası şeklinde sunulur. 2. Dönen Diyagramlar: Dönen diyagramların oluşturulmasında kavramların birbiri ile karmaşık ilişkisi etkilidir. 3. Dayandırılabilir Ağaçlar: Kavram, bir noktaya dayandırılacaksa dayandırılabilir ağaçlar kullanılabilir. 4. Örümcek Ağı Kavram Haritası: Örümcek ağı kavram haritası, merkezi kavramın (temanın), haritanın ortasına yerleştirilmesi ve kavramların onunla bağlanması yoluyla organize edilir. 5. Hiyerarşik Kavram Haritası: Hiyerarşik kavram haritaları, bilgiyi önem sırasına göre sunmaya imkân tanıyan kavram haritalarıdır. En önemli bilgi haritanın tepesine (en üstüne) yerleştirilir. Ağ ve kategori kavram haritaları olarak da adlandırılan bu haritalar kavramlar arası ilişkilerin çok farklı şekillerde düzenlenmesine imkân sağlar. 6. Sistem(ler) Kavram Haritası: Sistem kavram haritaları bilgiyi akış çizgesi türü kavram haritalarında olduğu gibi organize ederler. Bu türü haritalarda akış çizgesi türü haritalara ek olarak "girdiler" ve "çıktılar" yer alır. 7. Zincir Kavram Haritaları: Bu haritalar "ardışık" veya "sırasal" olarak da adlandırılmaktadır. Zincir kavram haritaları yukarıdan aşağıya doğru birbirini takip eden kavramların bağlantı kelimeleri veya ekleri ile ilişkilendirilmesi sonucu oluşturulur.

5. Okulda öğrencilerine "yardımseverlik" değerini kazandırmak isteyen bir öğretmen, bu kavramın ilk harflerini bir şifre veya anahtar sözcük olacak şekilde, anlamlı ve alt alta söz dizisi ya da cümle hâline getirir.
Öğrencilerden verilen anahtar sözcüğün bulunmasını isteyen bu öğretmenin, değer öğretiminde aşağıdaki tekniklerden hangisini kullandığı söylenebilir?
A) Sinektik
B) Akrostiş
C) Başka – ters başka
D) Çalıştay
E) Çember

CEVAP: B

ÇÖZÜM: Akrostiş ya da ilkleme, bir şiirde dizelerin ilk harflerinin yukarıdan aşağıya doğru sıralandığında anlamlı bir sözcük meydana getirmesidir. Divan edebiyatında akrostişe muvaşşah ya da istihrac denir. Eski Yunan ve Latin dillerinde "akro-" ön eki "uç taraf" veya "sivri taraf" anlamına gelir. Ör. "akromegali" uçların(ellerin ve burun ucunun) irileştiği hastalık anlamındadır. "akrostiş" de "uç taraftaki dize" anlamındadır.

6. "Tevekkül anlayışının toplumumuzda yanlış anlaşılma biçimlerini ve bunların nedenlerini fark eder." kazanımını hedefleyerek dersini planlayan bir din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, önce konuya dair bir hikâye okumuş, sonra hikâyede geçen durumu ve kişileri öğrencilerin canlandırmalarına rehberlik etmiş ve son olarak da hikâyede ele alınan durumu tartışmaya açarak olayın neden ve sonuçları üzerinde öğrencilerin görüşlerini almıştır.
Bu öğretmenin yaptığı uygulamalar, sırasıyla aşağıda verilenlerden hangilerine daha uygun örnek oluşturur?
A) Örnek olay incelemesi – Dramatizasyon – Büyük grup tartışması
B) Sunuş stratejisi – Dramatizasyon – Buluş stratejisi
C) Örnek olay incelemesi – Gösterip yaptırma – Buluş stratejisi
D) Problem çözme – Örnek olay incelemesi – Beyin fırtınası
E) Sunuş stratejisi – Dramatizasyon – İş birliğine dayalı öğrenme

CEVAP: A
ÇÖZÜM: Örnek olay incelemesi, öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşılan sorunlu bir olayı sınıf ortamında çözmeleri esasına dayanır. Dolayısıyla, örnek olay incelemesi yönteminde öğrencilerin sorunlu bir olaya aktif olarak katılmaları ve sorunlu olayın nedenleri hakkında fikirler ve çözüm önerileri üretmeleri istenir. Söz konusu olan sorunlu olay, gerçek ya da hayali olabilir ve genellikle de yazılıdır. Örnek olayı içeren bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler, ilk önce olayın mahiyetini öğrenirler, daha sonra var olan verileri analiz ederek değerlendirirler ve en sonunda da bir çözüme ulaşırlar. Dramatizasyon, eğitimde drama ile en çok karıştırılan kavramlardan biridir. Günü-müzde sahneye koyma, oyunlaştırma adıyla anılan dramatizasyonda, dramatize, drama biçimine sokulmuş, oyunlaştırılmış ya da oyun biçiminde olan; dramatize etmek ise, roman, öykü, şiir gibi bir yazın türünü radyo, TV ya da sahne oyunu bi-çimine sokmak, oyunlaştırmak anlamında kullanılır. Dramatizasyon, günümüzde daha çok yazılı bir metne dayalı olarak bir konunun, öykünün, masalın ya da bir du-rumun canlandırılması anlamında kullanır. Dramatizasyonda konunun, metnin seçi-mi, rollerin dağıtımı daha çok lider ya da öğretmen tarafından yapılır. Katılımcılar öğretmen tarafından verilen rollere bağlı kalarak beden dili ya da sözel olarak can-landırmalar yapar, kendilerine verilen metinde bulunan karakterleri canlandırırlar. Büyük grup tartışması: Öğretmen konuyu ya da problemi bütün sınıfa açar. Sorular sorar,görüşler alınır. Kendi görüşlerini ekler. Bunları yorumlar ve değerlendirir. Bu uygulamada tartışmanın yürütücüsü öğretmendir. Küçük gruplardan farklı olarak küçük gruplara ayrılamayacak şekilde (7-9 kişi) olarak gruplandırılır. Olgu , film, hikaye sunularak tartışmaya geçilir.

7. Din öğretiminde kullanılan en temel yöntemlerden biri de tartışma yöntemidir. Bu yöntemde amaç, öğrenciyi ders konuları üzerinde daha önceden belirlenen şartlar dâhilinde tartışmaya sevk ederek ona bazı temel bilgileri kazandırmaktır. Ancak bu yöntemin din öğretiminde kullanılması birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Aşağıdakilerden hangisi, bu yöntemin kullanılmasında doğabilecek sorunlardandır?
A) Bireysel farklılıklar göz önüne alınmadığından etkili bir öğrenme gerçekleşmez.
B) Din öğretiminde ezber metodunun öne çıkmasına neden olur.
C) Öğrencilerin pasifliğine bağlı olarak dikkat dağınıklığı oluşur.
D) Bazı dinî kabuller konusunda yanlış anlamalara neden olur.
E) Öğrencileri dinî konularda dar fikirli ve tek görüşlü hâle getirir.

CEVAP: D
ÇÖZÜM: Tartışma metodu, öğretmen merkezli soru-cevap metodundan farklı olarak daha çok öğrencilerin kendi aralarında fikir alış-verişi şeklindeki karşılıklı etkileşimleri olarak yürütülür. Bu metot, kesin bilgiyi gerektiren ve tartışmasız sonuçları bulunan konularda değil, tek çözümü zorunlu kılmayan esnek ve farklı yaklaşımlara müsait olan konularda kullanılır. Bu bakımdan dinin temel ilke ve kurallarında değil ama dini duygu ve ahlâki kuralların öğretilmesinde tartışma metodu etkin ve kalıcı öğrenmeler sağlayan bir metot olarak kullanılabilir.

8. Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'de ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminde benimsenen yaklaşım için söylenebilecek bir yargı değildir?
A) Herhangi bir mezhebi esas almaz.
B) Mezhepler arası tartışmalara girmez.
C) Diğer dinler hakkında bilimsel bilgiyi önceler.
D) Birleştirici olan temel değerleri önceler.
E) Dinî öğrenme modelini benimser.

CEVAP: E

ÇÖZÜM: Dini Öğrenme Yaklaşımı, genellikle toplumda tek bir din veya mezhep mensuplarının çoğunluk olarak yaşadığı, o din ya da mezhebin devlet tarafından tanındığı ve o din ya da mezhebin öğretiminin yapıldığı din eğitimi yaklaşımıdır. Bu yaklaşımı savunanlara göre, farklı dinlerin mensuplarının bir arada olduğu toplumlarda öğrencilerin başkalarının dinini öğrenmesi, onlara saygı duyabilmesi ve karşılıklı işbirliği ve anlayış geliştirebilmesi için kendi dinini iyi öğrenmesi gereklidir. Dini öğrenme yaklaşımının tarihsel süreci diğer kurumlarda olduğu gibi eğitimde de dinin belirleyici olduğu ve hatta eğitimin tamamının Hıristiyanlıkla karakterize edildiği dönemlere dayanır. "Aydınlanma" ile birlikte devletin okulları desteklediği ve kontrolü eline aldığı yani zorunlu eğitimin başladığı dönemlerde de etkisinin devam ettiği söylenebilir. Çok yakın tarihlere kadar bu durumun devam ettiği de belirtilmelidir. Örneğin İngiltere'de 1944 anayasası ile okullarda devlet veya kilise okulu olmasına bakılmaksızın eğitime toplu ibadet ile başlanması gerektiği belirtilmektedir. Dini öğrenme yaklaşımın temel amacı, öğrencilere o dini sevdirmek, öğretmek ve öğrencileri o dinin inanırı yapmaktır. Bu yaklaşımda, öğrencilerin dini geleneklerini korumaları, benimsemeleri ve kazanmalarının yanı sıra inançlarının güçlenmesi yönünde doktriner ve otoriter bir yaklaşım benimsenir. Dini uygulamalar merkeze alındığı için dersin muhtevası teolojik bir biçim arz eder. Temel hedef, öğrencinin dinin inanırı olmasını sağlamaktır. Diğer dinlerin öğretimi, benimsenen dinin o dinleri yorumlaması çerçevesinde yapılır. Bu amaçlarla kilisenin amacı örtüşmekte ve ders, dini organizasyonların görevi olarak görülmektedir. Örneğin, Almanya'da bir din dersi öğretmeni, resmi öğretmenlik formasyonundan başka, söz konusu cemaatin/mezhebin (Roma Katolik Kilisesi ve Protestan Kilisesi) onayına, daha doğrusu yetki vermesine, cemaat/mezhep ile arasında bir güven ortamının oluşması için ihtiyaç duymaktadır.